ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 18. júla 2006 *

Vo veci C-119/04,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 228 ES, podaná 4. marca 2004,

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: E. Traversa a L. Pignataro, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

proti

Talianskej republike, v zastúpení: I. M. Braguglia, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci M. Fiorilli, avvocato dello Stato, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

* Jazyk konania: taliančina.

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas a J. Malenovský, sudcovia J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues (spravodajca), J. Klučka, U. Lõhmus a E. Levits,

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 15. novembra 2005,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 26. januára 2006,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Svojou žalobou Komisia Európskych spoločenstiev žiada, aby Súdny dvor:

— určil, že neprijatím opatrení na vykonanie rozsudku z 26. júna 2001, Komisia/Taliansko (C-212/99, Zb. s. I-4923), si Talianska republika nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 228 ES,

— zavial Taliansku republiku na zaplatenie penále Komisii vo výške 309 750 eur na účet „Vlastné zdroje Európskeho spoločenstva“ za každý deň omeškania s vykonaním opatrení potrebných na dosiahnutie súladu s už citovaným rozsudkom Komisia/Taliansko, a to od vyhlásenia tohto rozsudku až do vykonania už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko,

— zaviazal Taliansku republiku na náhradu trov konania.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

2 Článok 39 ods. 1 ES znie takto:

„Zabezpečí sa voľný pohyb pracovníkov v rámci spoločenstva.“

3 Podľa článku 39 ods. 2 ES voľný pohyb pracovníkov zahŕňa zrušenie akejkoľvek diskriminácie pracovníkov členských štátov na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o zamestnanie, odmenu za prácu a ostatné pracovné podmienky.

Vnútroštátna právna úprava

4 Talianska vláda 14. januára 2004 prijala zákonný dekrét č. 2 týkajúci sa naliehavých ustanovení vzťahujúcich sa na finančné ohodnotenie lingvistických spolupracovníkov v určitých univerzitách a týkajúci sa uznávania (GURI č. 11, z 15. januára 2004, s. 4, ďalej len „zákonný dekrét č. 2/2004").

5 Článok 1 ods. 1 zákonného dekrétu č. 2/2004 stanovuje:

„Vykonávajúc rozsudok vyhlásený Súdnym dvorom... 26. júna 2001 vo veci C-212/99, sa lingvistickým spolupracovníkom, bývalým lektorom cudzieho jazyka [ďalej len ‚bývalí lektori'] univerzít v Basilicate, Miláne, Palerme, Pise, ‚La Sapienza' v Ríme a univerzitného orientálneho inštitútu v Neapole [ďalej len ‚dotknuté univerzity'] priznáva,... pomerne k počtu hodín vykonanej práce, berúc do úvahy to, že plný úväzok zodpovedá 500 hodinám, finančné ohodnotenie zodpovedajúce finančnému ohodnoteniu výskumných pracovníkov zamestnaných na dobu určitú s účinnosťou od dátumu prvého zamestnania a s výnimkou prípadného priaznivejšieho ohodnotenia..."

6 Podľa článku 1 zákonného dekrétu č. 57 z 2. marca 1987, teraz zákon č. 158 z 22. apríla 1987 (GURI č. 51, z 3. marca 1987), ktorým sa mení a dopĺňa článok 32 dekrétu prezidenta Talianskej republiky č. 382 z 11. júla 1980 (riadna príloha GURI č. 209, z 31. júla 1980), maximálny počet hodín, ktoré musia byť odpracované výskumnými pracovníkmi zamestnanými na účely vyučovania, je 350 hodín v režime plného úväzku a 200 hodín v režime čiastočného úväzku. Mzda výskumných pracovníkov zamestnaných na čiastočný úväzok je paušálnou sumou zahŕňajúcou odmenu za výkon 200 hodín vyučovacej činnosti a výskumnej činnosti, ktorej trvanie nie je vyčíslené.

7 Článok 51 národnej kolektívnej pracovnej zmluvy pre personál univerzitného sektoru (ďalej len „NKPZ“) uzavretej na obdobie rokov 1994 — 1997 stanovuje počet 500 vykonaných hodín práce pre spolupracovníkov a lingvistických expertov materinského jazyka (ďalej len „lingvistickí spolupracovníci a experti“). Tento všeobecný referenčný rámec umožňoval odchýlky.

Rozsudok Komisia/Taliansko

8 V bode 1 výroku už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko Súdny dvor rozhodol a vyhlásil:

„Nezabezpečením uznania práv nadobudnutých bývalými lektormi..., ktorí sa stali lingvistickými spolupracovníkmi a expertmi..., hoci takéto uznanie je zaručené pre všetkých vnútroštátnych pracovníkov, si Talianska republika nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku [39 ES].“

Postup pred začatím konania

9 Listom z 31. januára 2002 Komisia pripomenula talianskym orgánom potrebu dosiahnutia súladu s povinnosťami vyplývajúcimi z už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko.

10 Listami z 10. apríla, 8. júla a 16. októbra 2002 predmetné orgány odpovedali na túto upomienku doručením Komisii týchto údajov:

— kópie listu z 27. marca 2002, ktorým talianske ministerstvo školstva, univerzít a vedeckého výskumu vyzvalo predmetné univerzity na dosiahnutie súladu s ustanoveniami už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko v lehote 45 dní,

— informácie týkajúcej sa aktov prijatých predmetnými univerzitami „na zabezpečenie uznania odpracovanej doby bývalých lektorov... na základe ustanovení rozsudku vyhláseného Súdnym dvorom“,

— vysvetlenia k obsahu a účinkom rozhodnutí prijatých každou z predmetných univerzít.

11 V nadväznosti na toto doručenie Komisia listom z 11. decembra 2002 žiadala talianske orgány o objasnenie metódy a kritérií uplatnených predmetnými univerzitami na výpočet sumy zvýšení mzdy poskytnutých bývalým lektorom, ktorí boli do novo vytvoreného zboru lingvistických spolupracovníkov a expertov zaradení od roku 1994.

12 Talianska vláda odpovedala na túto žiadosť listom z 24. januára 2003, ktorým doručila Komisii návrh dohody týkajúcej sa NKPZ — druhé hospodárske obdobie dvoch rokov 2000 — 2001, podpísaného 18. decembra 2002 vládnou agentúrou poverenou uzatváraním pracovných zmlúv vo verejnom sektore (ARAN) a odborovými organizáciami univerzitného personálu. Tento návrh zahŕňal osobitnú právnu úpravu pre lingvistických spolupracovníkov a expertov (bývalých lektorov), s cieľom „rešpektovať rozsudok vyhlásený Súdnym dvorom 26. júna 2001 vo veci C-212/99“.

13 Domnievajúc sa, že tieto opatrenia nepreukazujú, že neplnenie povinnosti bolo ukončené, Komisia 30. apríla 2003 zaslala Talianskej republike odôvodnené stanovisko, v ktorom uvádzala záver, že neprijatím všetkých opatrení, ktoré si vyžaduje vykonanie už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko, tento členský štát porušil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 39 ES. Komisia pripomenula predmetnému členskému štátu, že ak sa predloží spor Súdnemu dvoru, navrhne zaviazanie Talianskej republiky na zaplatenie penále. Okrem toho predmetné odôvodnené stanovisko uvádzalo, že Talianska republika musí prijať opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s týmto stanoviskom v lehote dvoch mesiacov od jeho doručenia.

14 V odpovedi na predmetné odôvodnené stanovisko talianska vláda zaslala Komisii viacero dokumentov, medzi ktorými figurovali najmä listy zo 16. júna a 12. novembra 2003, a doručila Komisii v uvedenom poradí konečnú verziu NKPZ uzavretú 13. mája 2003 a opatrenia, ktoré mali príslušné orgány v úmysle prijať v krátkej lehote. Dňa 28. januára 2004 talianska vláda predložila Komisii kópiu zákonného dekrétu č. 2/2004.

15 Za týchto okolností sa Komisia domnievala, že Talianska republika nevykonala úplne už citovaný rozsudok Komisia/Taliansko a rozhodla sa podať túto žalobu.

O nesplnení povinnosti

Argumentácia účastníkov konania

16 Komisia poznamenáva, že podľa znenia článku 22 bodu 3 konečnej verzie NKPZ „pri príležitosti dodatočných rokovaní bude vykonané uplatnenie rozsudku vyhláseného

Súdnym dvorom... 26. januára 2001 vo veci C-212/99... definovaním mzdovej tabuľky zohľadňujúcej získané skúsenosti pre kategóriu [lingvistických spolupracovníkov a expertov]". Podľa Komisie predmetná konečná verzia neidentifikuje sama osebe kategóriu pracovníkov, ktorí majú funkcie považované za ekvivalentné funkciám bývalých lektorov.

17 Komisia okrem iného konštatuje, že zákonný dekrét č. 2/2004 prirovnáva kategóriu bývalých lektorov kategórii výskumných pracovníkov zamestnaných na dobu určitú. Predsa však sa musí pod hrozbou sankcie lektorom cudzieho jazyka pracujúcim na plný úväzok poskytnúť ekvivalentné ohodnotenie ako výskumným pracovníkom zamestnaným na plný úväzok, čo sa týka mzdových nedoplatkov a práv na starobný dôchodok. Skutočnosť, že bývalým lektorom sa zvýšila mzda od určitého dátumu, neznamená sama osebe, že bola odstránená diskriminácia založená na štátnej príslušnosti.

18 Komisia tvrdí, že Talianska republika nepreukázala, že univerzity vyplatili všetky dlžné mzdové nedoplatky a zvýšenia miezd, ako aj sumy zodpovedajúce odvodom sociálneho zabezpečenia, na ktoré bývalí lektori mali právo s ohľadom na nimi skutočne odpracované vyučovacie hodiny.

19 Talianska republika tvrdí, že iniciatívy, ktoré sa podnikli, sa musia posudzovať vo svetle talianskeho systému úpravy pracovného pomeru, ktorý sa zakladá na kolektívnom vyjednávaní.

20 Podľa predmetného členského štátu účelom prijatia zákonného dekrétu č. 2/2004 je práve čeliť zablokovaniu kolektívneho vyjednávania na univerzitách. S týmto cieľom tento zákonný dekrét uložil univerzitám, ktoré pochybili, pristúpiť k náprave kariérneho postupu bývalých lektorov prijatím ako referenčného parametra mzdy výskumného pracovníka zamestnaného na čiastočný úväzok.

21 Talianske orgány tvrdia, že výber tejto kategórie vnútroštátnych pracovníkov je odôvodnený nemožnosťou prirovnania funkcií výskumných pracovníkov zamestnaných na plný úväzok funkciám bývalých lektorov.

22 V skutočnosti na jednej strane hlavná zodpovednosť výskumných pracovníkov je zodpovednosť za vedecký výskum, vyučovacia činnosť má v rámci ich činností iba sekundárny a marginálny aspekt. Akékoľvek iné riešenie by malo za dôsledok podcenenie časti vyhradenej aktivite vedeckého výskumu v mzde univerzitného výskumného pracovníka.

23 Na druhej strane stanovená analógia medzi profesiou bývalých lektorov a profesiou výskumných pracovníkov zamestnaných na čiastočný úväzok nachádza svoje odôvodnenie najmä v absencii výlučnosti ich pracovného pomeru k ich zamestnávateľovi, čo im umožňuje vykonávať tiež činnosť patriacu do kategórie slobodných povolaní.

24 Za týchto podmienok vykonanie už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko sa obmedzuje na vyžadovanie toho, aby kolektívna zmluva uzavretá predmetnými univerzitami bola doplnená klauzulou stanovujúcou kritériá umožňujúce zabezpečiť zachovanie práv nadobudnutých bývalými lektormi v rámci ich predošlých pracovných pomerov.

Posúdenie Súdnym dvorom

25 Na úvod je potrebné pripomenúť, že členský štát sa nemôže odvolávať na ustanovenia, zvyky alebo stav svojho vnútroštátneho poriadku, aby tým odôvodnil nesplnenie povinností vyplývajúcich z práva Spoločenstva (pozri najmä rozsudky Komisia/Taliansko, už citovaný, bod 34, a z 9. septembra 2004, Komisia/Španielsko, C-195/02, Zb. s. I-7857, bod 82).

26 Preto nemožno vyhovieť tvrdeniu uvádzanému Talianskou republikou, podľa ktorého sa musí problém uznania práv nadobudnutých bývalými lektormi posudzovať vo svetle talianskeho systému úpravy pracovného pomeru, ktorý je založený na kolektívnom vyjednávaní.

27 Okrem toho podľa ustálenej judikatúry rozhodujúcim dňom na posúdenie existencie nesplnenia povinnosti vyplývajúcej z článku 228 ES je deň uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku vydanom na základe uvedeného ustanovenia (pozri rozsudky z 12. júla 2005, Komisia/Francúzsko, C-304/02, Zb. s. I-6263, bod 30, a zo 14. marca 2006, Komisia/Francúzsko, C-177/04, Zb. s. I-2461, bod 20).

28 V prejednávanej veci je nesporné, že k dátumu, keď uplynula lehota stanovená v odôvodnenom stanovisku z 30. apríla 2003, Talianska republika ešte stále neprijala všetky opatrenia potrebné na vykonanie už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko.

29 Ako vyplýva z bodov 21 a 22 už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko, zásada rovnosti zaobchádzania uvedená v článku 39 ES vyžaduje, aby si bývalí lektori, ktorí mali pracovnú zmluvu na dobu určitú, zachovali v momente nahradenia tejto zmluvy zmluvou na dobu neurčitú všetky svoje práva nadobudnuté od dátumu ich prvého zamestnania. Táto záruka má dôsledky nielen z hľadiska zvýšenia mzdy, ale aj pokiaľ ide o odpracované roky a o vyplatenie odvodov sociálneho zabezpečenia zamestnávateľom.

30 Zo spisu vyplýva, že pri vykonávaní rozsudku Komisia/Taliansko, Talianska republika zaviedla v prvej fáze tieto opatrenia:

— na Milánskej univerzite kolektívna zmluva týkajúca sa lingvistických spolupracovníkov a expertov podpísaná 27. novembra 1999 uvádzala, že činnosti,

ktoré vykonávali ako lektori cudzieho jazyka sa musia zohľadniť pri určení ich mzdy. V nadväznosti na to menovaná univerzita listom zo 7. mája 2002 informovala taliansku vládu, že mzdy lingvistických spolupracovníkov a expertov sa zvýšili a že nedoplatky miezd sa vypočítali na základe stropu 450 vyučovacích hodín ročne,

— na univerzite v Pise rozhodnutiami administratívneho riaditeľa z 13. marca 2002 a rektora z 10. mája 2002 sa bývalým lektorom vyplatili mzdové nedoplatky v závislosti od troch stupňov odpracovaných rokov,

— rozhodnutie administratívneho riaditeľa univerzity „La Sapienza" v Ríme zo 17. mája 2002 stanovilo, že odpracované roky bývalých lektorov sa vypočítajú na základe 400 vyučovacích hodín ročne,

— univerzita v Palerme oznámila listom z 27. mája 2002, že pristúpila k aktualizácii odmeňovania bývalých lektorov na základe výpočtov, ktoré práve prebiehali,

— rozhodnutím rektora univerzitného orientálneho inštitútu v Neapole z 20. mája 2002 sa lingvistickým spolupracovníkom a expertom vyplatili mzdové nedoplatky vypočítané na základe 318 vyučovacích hodín ročne,

— rozhodnutie administratívneho riaditeľa univerzity Basilicate z 22. mája 2002 určilo odpracované roky lingvistických spolupracovníkov a expertov v závislosti od piatich stupňov a paušálneho základu 400 vyučovacích hodín ročne.

31 Tieto opatrenia nemožno na účely vykonania už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko považovať ani za dostatočné, ani za konečné, a ani samotná talianska vláda ich za takéto nepovažuje.

32 Je teda potrebné konštatovať, že bez ohľadu na opatrenia uvedené v bode 30 tohto rozsudku nesplnenie povinnosti k dátumu, ku ktorému uplynula lehota stanovená v odôvodnenom stanovisku, pretrvávalo.

33 Keďže Komisia navrhla zaviazať Taliansku republiku na zaplatenie penále, je takisto potrebné preukázať, že vyčítané nesplnenie povinnosti trvalo až do posúdenia skutkového stavu Súdnym dvorom (pozri rozsudky z 12. júla 2005, Komisia/Francúzsko, už citovaný, bod 31, a zo 14. marca 2006, Komisia/Francúzsko, už citovaný, bod 21).

34 Talianska republika 14. januára 2004 prijala zákonný dekrét č. 2/2004, ktorého predmetom je zabezpečenie potrebného právneho a finančného rámca na to, aby každá z predmetných univerzít bola konečne schopná pristúpiť k presnej náprave kariérneho postupu bývalých lektorov.

35 Právny rámec stanovený zákonným dekrétom č. 2/2004 je založený na dvoch zásadách, v zmysle ktorých s výnimkou prípadného priaznivejšieho ohodnotenia:

— náprava kariérneho postupu bývalých lektorov sa vykonáva prijatím ako referenčného parametra mzdy výskumného pracovníka zamestnaného na čiastočný úväzok,

— táto mzda sa poskytuje bývalým lektorom pomerne k počtu hodín vykonanej práce, berúc do úvahy skutočnosť, že plný úväzok zodpovedá 500 vyučovacím hodinám ročne.

36 Kritérium 500 hodín ročne je založené na počte hodín zabezpečovanom lingvistickými spolupracovníkmi a expertmi (bývalými lektormi), ako ho upravuje NKPZ na obdobie rokov 1994 — 1997. Ide o objektívne kritérium umožňujúce čeliť ťažkostiam inherentným konkrétnemu posúdeniu kariérneho postupu všetkých bývalých lektorov. V tejto súvislosti postačuje pripomenúť, že všetky univerzity nepreukázali existenciu kolektívnych zmlúv stanovujúcich kritériá potrebné na presnú nápravu kariérneho postupu bývalých lektorov.

37 Pokiaľ ide o výber kariérneho postupu výskumných pracovníkov zamestnaných na čiastočný úväzok ako referenčnej kategórie vnútroštátnych pracovníkov na nápravu kariérneho postupu bývalých lektorov, je potrebné konštatovať, že takáto voľba patrí do príslušnosti vnútroštátnych orgánov. Dokonca ani z už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko nevyplýva, že by Talianska republika bola povinná identifikovať kategóriu pracovníkov porovnateľnú s bývalými lektormi a úplne zjednotiť ohodnotenie vyhradené pre nich s ohodnotením, z ktorého má prospech táto kategória.

38 S prihliadnutím na vyššie uvedené Súdny dvor nemôže na základe skutočností predložených Komisiou konštatovať neprimeranú povahu parametrov uvedených v bodoch 36 a 37 tohto rozsudku o to viac, že sa zdá, že ich uplatnenie nebráni tomu, aby sa v osobitných prípadoch náprava kariérneho postupu bývalých lektorov vykonala na základe priaznivejšieho ohodnotenia.

39 Zákonný dekrét č. 2/2004 teda nemožno považovať za poskytujúci nesprávny právny rámec pre to, aby každá z predmetných univerzít bola schopná pristúpiť k vykonaniu presnej nápravy kariérneho postupu bývalých lektorov.

40 Zostáva overiť, či kroky podniknuté predmetnými univerzitami po prijatí zákonného dekrétu č. 2/2004 dosiahli stanovené ciele.

41 Podľa judikatúry Súdneho dvora prislúcha Komisii v rámci tohto konania predložiť Súdnemu dvoru skutočnosti potrebné na určenie stavu vykonania rozsudku o nesplnení povinnosti členským štátom (rozsudok zo 4. júla 2000, Komisia/Grécko, C-387/97, Zb. s. I-5047, bod 73). Okrem toho, ak Komisia poskytla dostatok skutočností poukazujúcich na pretrvávanie porušenia, je úlohou dotknutého členského štátu podstatným a detailným spôsobom spochybniť predložené údaje a ich dôsledky (rozsudok z 12. júla 2005, Komisia/Francúzsko, už citovaný, bod 56).

42 Je potrebné konštatovať, že okrem vyhlásení predmetných univerzít potvrdzujúcich, že bolo vykonané úplné uznanie práv nadobudnutých bývalými lektormi, talianska vláda predložila podrobné tabuľky týkajúce sa vykonania tohto uznania v každej z predmetných univerzít.

43 Iste, vyhlásenia o úhrade uvedené v spise boli predložené univerzitami a nie veriteľmi a v prípade univerzitného orientálneho inštitútu v Neapole bola úhrada určená na dátum nasledujúci po mesiaci, v ktorého priebehu bolo toto vyhlásenie vystavené (október 2004).

44 Napriek tomu údaje predložené Súdnemu dvoru nemôžu spochybniť informácie uvedené v bode 42 tohto rozsudku.

45 Za týchto okolností neexistujú skutočnosti dostatočné na to, aby umožnili Súdnemu dvoru prijať záver, že k dátumu skúmania skutočností Súdnym dvorom nesplnenie povinností pretrváva.

46 Preto zaviazanie na úhradu penále nie je odôvodnené.

47 S prihliadnutím na vyššie uvedené je potrebné konštatovať, že nezabezpečením uznania práv nadobudnutých bývalými lektormi, ktorí sa stali lingvistickými spolupracovníkmi a expertmi, k dátumu, ku ktorému uplynula lehota stanovená v odôvodnenom stanovisku, hoci takéto uznanie bolo zabezpečené všetkým vnútroštátnym pracovníkom, Talianska republika neprijala všetky opatrenia na vykonanie už citovaného rozsudku Komisia/Taliansko a z tohto dôvodu si nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 228 ES.

O trovách

48 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať Taliansku republiku na náhradu trov konania a Talianska republika nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Nezabezpečením uznania práv nadobudnutých bývalými lektormi, ktorí sa stali lingvistickými spolupracovníkmi a expertmi, k dátumu, ku ktorému uplynula lehota stanovená v odôvodnenom stanovisku, hoci takéto uznanie bolo zabezpečené všetkým vnútroštátnym pracovníkom, Talianska republika neprijala všetky opatrenia na vykonanie rozsudku z 26. júna 2001, Komisia/Taliansko (C-212/99), a z tohto dôvodu si nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 228 ES.**

2. **Žaloba sa v zostávajúcej časti zamieta.**

3. **Talianska republika je povinná nahradiť trovy konania.**

Podpisy